

[H]ortnæs]

disse aktiviteter under Skov- og Naturstyrelsen, og også det taler for, at der nu tages skridt til at samle Vildtforvaltningen og den forskning, der knytter sig hertil, under Miljøministeriets Skov- og Naturstyrelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) *Forhandling om redegørelse nr. R 8:*

Undervisnings- og forskningsministerens redegørelse af 13. december 1988 om de videregående uddannelser.

(Redegørelsen anmeldt 13/12 88. Redegørelsen givet 13/12 88. Meddelelse om forhandling 13/12 88).

Forhandling

Helle Degn (S):

År 2000 rykker nærmere. 1990'erne vil stå i uddannelsernes tegn. Flere og flere vil have behov for bedre uddannelse. Det er den opgave, en regering skal løse.

Den redegørelse om de videregående uddannelser, som ministeren har afleveret til Folketinget, signalerer efter vores opfattelse to ting:

For det første, at ministeren er optaget af gamle ideologiske opgør med uddannelsesreformerne, som blev gennemført i 1970'erne. Ministeren er populært sagt den sidste 1968'er. Han er mere optaget af at kigge i bakspejlet end af at se ud ad forruden.

Signal nr. 2: VKR-regeringen mener ikke, at der skal sættes flere penge på uddannelse, heller ikke på de videregående uddannelser – det siges ligeud i redegørelsen – og derfor må ministeren på VKR-regeringens vegne opfinde diverse hækkeløb, forhindringsløb og blindgyder for de »alt for mange« unger, som efter ministerens mening søger videreuddannelse.

Til det første signal, til de ideologiske kæphester, vil jeg henregne afsnittene om styrelsesloven og om adgangsreguleringen.

Styrelsesloven var ministeren lodret imod, specielt alt det dér, som man siger, folkelige demokratipjat. Så skulle man jo forvente, at ministeren efter 6 år i stolen var i stand til at få Folketinget til at beslutte sig for en anden styrelseslov. Men ak, end ikke et grundigt forarbejde er begyndt i ministerens tid; ministeren skriver kun, at vi må sondere det politisk til næste år.

Ministeren vil dog sætte et friuniversitetsforløb i gang. Det synes vi er helt fint. Men udgangspunktet skal vel ikke også her være bakspejlet, hvor medarbejderdemokratiet knægtes; udgangspunktet må vel skulle tages i nye, moderne teamledelsesprincipper, som vi også ser det praktiseret på nogle af de mest progressive og driftige erhvervsvirksomheder, Danmark har, hvor man arbejder med nye teamledelsesmodeller. Vi vil igen anbefale ministeren at se ud ad forruden.

Hvad angår styrelsesproblemerne, nævner ministeren, at studienævnene ikke har kunnet klare deres del af styringsopgaven godt nok. Det er vi delvis enig med ministeren i. F.eks. er det klart, at hver gang studienævnene tager nyt indhold ind i uddannelserne, må man også være med til at skulle tage noget andet ud. Det havde måske også kunnet lade sig gøre, hvis ministeren havde spillet med som positiv partner.

Socialdemokratiet forstår godt ministerens betænkeligheder ved at kaste sig ud i en revision af styrelsesloven. Revisioner uden et grundigt forarbejde er uklogt. Og vores demokratiopfattelse er nok næppe helt sammenfaldende. Under behandlingen af lovforslag nr. L 148, som kommer senere på denne dagsorden, vil vores ordfører, hr. Frank Jensen, uddybe vores synspunkter nærmere.

Men stærke ledere eller direktører skaber næppe et mere fleksibelt og smidigt klima, ligesom fejlagtige demokratimodeller kan forsinke og skabe forkerte beslutninger. Altså er regeringen efter vores opfattelse, sådan som den er skruet sammen, handlingslammet.

Derfor vil vi svare ministeren på den forsigtige forespørgsel, om der er basis for en omfattende ændring af styrelsesloven, at det kan der måske godt være, men der må gøres et grundigt forarbejde først. Regeringen har udspillet, men vi tvivler på, at ministeren kan skaffe den politiske bredde, som også efter vores opfattelse er en bydende nødvendighed. Altså må ministeren nok se i øjnene, at regeringen er handlingslammet.

For det andet beskæftiger ministerens redegørelse sig en del med adgangsreguleringen. Jeg tror, at man i mange små hjem ærgres sig over den adgangsregulering og hele det karaktertræk, som ministeren mere og mere har bundet de unge op i. Vores anbefaling er: Giv dog de unge en chance!

[Helle Degn]

Regeringen afviste nu igen 13.000 unge, som søgte at dygtiggøre sig med en videregående uddannelse. Regeringen bærer et ansvar herfor. Regeringen er ansvarlig for et karakter- og pointræs, som vi aldrig har kendt magen til. Det forvrider uddannelsessektoren, og det forvrider hovedet på de unge, men det værste af det hele er, at først opfordrer ministeren alle de unge til at jage og jage karakterer. Derefter opfordrer ministeren de unge til at jage erhvervspoint og -erfaring, og nu kommer ministeren med denne redegørelse, som vi skal debattere i dag, og siger, at det skam slet ikke duer.

Nu skal de unge også igennem optagelsesprøver – forskellige på forskellige uddannelsesinstitutioner – og til de ældre sender ministeren den besked, at de stort set godt kan opgive; de må ud på deltidsuddannelse med deltagerbetaling. Desuden skal der nu også regnes med stopprøver, bachelor-stop og nye nåleøjer, som de unge med nøjagtigt det samme besvær som kameler skal forsøge at krybe igennem.

Socialdemokratiet synes, det er fint med en bachelor-registrering, men ikke med et eventuelt nyt udsmidningsinstrument, som ministeren gør bachelor-graden til. Jeg forstår godt de mange mødre og forældre, som jeg får breve fra, og som fortæller om, hvordan deres børn får smertelige knæk i selvtilliden efter alt det karakter- og pointjageri.

Med den sidste besked i denne redegørelse, institutionsadgangsprøver, er det, som en vis dame sagde det i sin nytårstale, »bare for meget«. Det, som motiverer de unge, er ikke kontrol og stopprøver. Prøverne giver de unge en oplevelse af, at de selv er for dårlige, og ikke de uddannelser og ressourcer, der stilles til rådighed for dem.

Regeringen burde – i stedet for at beskæftige sig med alt det benspænd, den kan finde på for de unge – være optaget af at udarbejde en venteliste, afviklingsplan, så de mange tusinde unge, som får et afslag, kunne komme ind og få en chance og få et perspektiv i deres tilværelse.

Ministeren er også i særlig grad optaget af at fremskaffe kortere i stedet for bedre uddannelser. Vi er enige i, at mange uddannelser kan kortes ned, men ikke over én kam til 5 år; det må ske efter en nøje vurdering uddannelse for uddannelse i form af konkrete analyser med bl.a. behovsvurdringer i erhvervsliv og efter et parlamentarisk ordentligt stykke arbejde, ikke

via cirkulære- og bekendtgørelsesvejen. Det er hverken fint eller fair.

Jeg vil gerne spørge, hvilke uddannelser ministeren specielt tænker på med sine bemærkninger under afsnittet om uddannelsesstrukturen. Ministeren gør det til en dyd, at han har afkortet flere uddannelser og fjernet forskningsdelen. Vi ser det som et led i de sidste seks års forringelser af uddannelseskvaliteten. Ministeren nævner, at han vil konstruere flere kortere videregående uddannelser ved handelsskolerne. Jeg efterlyser her Stig Bøgh Karlsen-udvalgets betænkning og ministerens reaktion på dette arbejde.

Endelig er redegørelsen præget af ministerens løftede pegefinger over for de unge. Frafaldsprocenten er for stor, skriver ministeren i sin redegørelse. Igen en anklage, som er rettet mod de unge, men som vi synes snarere burde rettes mod de borgerlige nedskæringsfelttog mod uddannelsessektoren, herunder også de videregående uddannelser. Regeringens fedteri på uddannelsesområdet skaber bl.a. meget frafald.

Vi er enige i, at der eksisterer et behov for den effektivisering af uddannelserne, ministeren taler om i redegørelsen. Derfor bør ministeren også gøre, som man har gjort i Norge, hvor Gudmund Hernes har lavet en flot analyse om effektivisering, frafald, overskridelse af studietiden osv. Den redegørelse viser, som utallige andre undersøgelser, at senere specialisering mindsker et frafald, at bedre SU-muligheder mindsker et frafald, og at bedre pædagogisk udrustede lærere mindsker et frafald, alt sammen noget, som ministeren er modstander af og derfor aktivt modspiller mulighederne for gode resultater for.

Vi opfordrer altså regeringen til at give de unge en fair chance og til at se at få afviklet ventelisten på 13.000 unge. Det vil Socialdemokratiet gerne medvirke til. De gamle ideologiske felttog skulle ministeren droppe og i stedet begynde at se ud ad frontruden og sørge for at lægge op til et godt parlamentarisk samarbejde, så de mange ressourcer, som findes i de videregående uddannelsessystemer, deres lærere og deres elevpotentialer, bliver brugt på en positiv måde.

Eva Møller (KF):

Jeg vil gerne takke undervisningsministeren

[Eva Møller]

for den foreliggende redegørelse, som jeg synes danner et udmærket grundlag for en diskussion af de videregående uddannelser. Ministeren siger selv, at lovgivningen på området er mange år gammel og derfor måske bør revideres.

Jeg vil indledningsvis sige, at for Det Konservative Folkeparti er det forhold, at en lov er mange år gammel, ikke nødvendigvis ensbetydende med, at den også bør revideres. Men selvfølgelig er det klart, at der er grund til at se på de ændringer, der er sket undervejs.

Når det på dette felt måske ikke er så nødvendigt med en lovrevision, er det, som vi alle ved, fordi meget af det, der sker på dette område, ikke er lovgivningsstof, men bekendtgørelsesstof eller felter, inden for hvilke de videregående uddannelser har ret til at forvalte sig selv. Jeg vil gerne sige, at disse principper ønsker vi bevaret også i fremtiden.

Hvis vi ser på antallet af studerende på de videregående uddannelser, er der sket en meget stor stigning i antallet fra det tidspunkt, hvor lovene blev vedtaget, og til i dag, men også i løbet af den tid, som er behandlet i ministerens bilag til redegørelsen.

Jeg er enig i de intentioner, som undervisnings- og forskningsministeren har, og i den måde, hvorpå ændringerne er sket. Vi har søgt at dimensionere adgangen til de videregående uddannelser ved at flytte studerende fra de uddannelser, hvor der er dårlige beskæftigelsesudsigter, til uddannelser med bedre beskæftigelsesudsigter. Det vil sige, at vi har flyttet studerende fra humanistiske uddannelser og fra sundhedsuddannelser til tekniske uddannelser og til erhvervsuddannelser ved bl.a. handelshøjskolerne.

Når dette er sagt, vil jeg gerne sige, at det kan jo være svært at spå – især om fremtiden – som allerede Storm P. sagde. Dette er også baggrunden for, at jeg vil understrege, at vi ikke alene kan tage hensyn til beskæftigelsesmulighederne som baggrund for vores optagelsestal. Jeg tænker her specielt på de humanistiske uddannelser, herunder sprogfagene. Det er vigtigt for et land som Danmark med lange og gode humanistiske og kulturelle traditioner fortsat at bevare bredden i de humanistiske studier. Jeg skal skynde mig at tilføje, at jeg ikke mener, at der i øjeblikket er nogen akut fare for, at bredden indskrænkes. På den anden side mener jeg, at ordene skal falde under en principiel debat om de videregående uddannelser.

Der er en sammenhæng mellem uddannelse og forskning, som Det Konservative Folkeparti ønsker bevaret, hvilket kan medføre, at vi i tildelingen af bevillinger til de enkelte uddannelser må sige, at selv om studietrinstilvæksterne ikke umiddelbart tilsiger, at der ydes store bevillinger, skal vi opretholde dem for at sikre, at forskningen på det pågældende område stadig væk kan finde sted. Hvis området ikke på længere eller kortere sigt skal tildeles ressourcer, skal det i hvert tilfælde ikke ske udelukkende på grund af en nedgang i studietrinstilvæksterne, men på grund af en overordnet politisk beslutning om, at dette område ikke længere skal tilføres ressourcer.

Jeg er vidende om, at selv om antallet af studiepladser gennem de sidste mange år er øget, har vi også fået flere og flere unge, som er blevet forhindret i at påbegynde en uddannelse på det tidspunkt, hvor de helst ville det. Det synes jeg vi alvorligt bør overveje at finde en bedre løsning på, end vi hidtil har gjort. Jeg vil godt sige, at jeg her er enig med ministeren, når ministeren konstaterer, at man for det samme beløb kan få flere korterevarende uddannelser og dermed flere studiepladser, end vi har i øjeblikket, hvis vi nedsætter antallet af langvarige uddannelser.

Derfor er vi også fra konservativ side helt tilfreds med, at vi på langt de fleste felter søger at opbygge de videregående uddannelser således, at der bliver afstigningsmuligheder undervejs. Det er det, der er sket med bachelorbekendtgørelsen. For øvrigt er det også væsentligt for os, at alle uddannelser så vidt muligt modulopbygges, idet det giver en større fleksibilitet i uddannelsen. Det giver mulighed for at sammensætte utraditionelle uddannelser, og vi ved, at det er noget af det, der bliver stærkest brug for i de kommende år. På den anden side er det selvfølgelig også nødvendigt, at vi fortsat bevarer de lange uddannelser, for vi kan ikke på alle felter nøjes med at have korttidsuddannede.

Hvordan forholdet skal være mellem bacheloruddannelsen og de langvarige uddannelser, er noget, vi løbende skal se på, men jeg synes, det i denne forbindelse er værd at understrege, at begge uddannelser i sig selv skal have kvalitet. Vi kan ikke nøjes med at fokusere på kandidatuddannelsen og derpå pille nogle led ud og sige, at så har vi en bacheloruddannelse, eller nøjes med kun at se på bacheloruddannelsen

[Eva Møller]

og derpå lægge noget ovenpå for så at sige, at det er en kandidatuddannelse. Det kan være rigtigt i nogle tilfælde, men ikke nødvendigvis i alle.

Med hensyn til spørgsmålet om adgangsbe- grænsning vil jeg gerne sige, at Det Konservativ Folkeparti aldrig har været tilhænger af den nuværende form for adgangsbe- grænsning. Jeg bemærkede den socialdemokratiske ordførers bemærkninger om adgangsbe- grænsning og ka- rakterræs. Jeg kan i øvrigt undre mig over, at disse bemærkninger falder, for det var en soci- aldemokratisk undervisningsminister, som ind- førte dette adgangsbe- grænsningssystem, her- under muligheden for forbedring af karakterer- ne på forskellig vis. Derfor er det selvfølgelig glædeligt, at der, om end sent, kommer en er- kendelse af, at systemet ikke fungerer. Vi andre sagde allerede i 1976, at sådan ville det gå.

Jeg vil også gerne sige, at Det Konservative Folkeparti naturligvis helst så, at der var fri ad- gang til alle videregående uddannelser for alle kvalificerede ansøgere. Men vi er vidende om, at beskæftigelses- eller kapacitetsmæssige hen- syn kan gøre en adgangsbe- grænsning nødven- dig.

Vi ønsker som sagt ikke adgangsbe- grænsning efter de nuværende kriterier. Vi mener, at det vil være rigtigere, at vi enten får et fast ka- raktergennemsnit fra en adgangsgivende eksa- men, således at alle med mindst det pågælden- de karaktergennemsnit får adgang, eller – hvis det ikke er tilstrækkeligt, det vil sige, hvis det giver flere studerende, end der kan optages – at vi kan supplere med enten stopprøver eller ad- gangsprøver.

I den forbindelse vil jeg gerne sige, at vi er tilfreds med, at man på visse teknisk-naturvi- denskabelige uddannelser har indført, at man skal have et mindstegennemsnit i en række fag af naturvidenskabelig art for at kunne begynde på uddannelsen, for vi har netop set, at mange desværre falder fra under uddannelsen på grund af manglende kundskaber i de grundlæg- gende fag. Vi har intet imod, at tilsvarende principper eventuelt indføres på andre områ- der.

Det store frafald er også en af grundene til, at vi hilser bacheloruddannelsen velkommen, for det kunne måske få nogle af de unge menne- sker, som ikke helt kan overskue en lang ud- dannelses, til at tage en kort uddannelse, og der-

med opnår vi en bedre udnyttelse af ressourcer- ne både for de unge og for samfundet.

Undervisnings- og forskningsministeren har i sin redegørelse en række forslag til deltidsud- dannelser, specielt for mennesker, der i forve- jen har et job – uddannelser i lighed med de kendte merconom-, teknonom- og datanomud- dannelser samt HD og ED, altså kurser, der be- tales et vist gebyr for. Efter disse kurser skal det være muligt at fortsætte i en videregående ud- dannelses.

Det Konservative Folkeparti synes om ideen med efteruddannelser, mens man er i job, og også om, at man kan betale for denne videreud- dannelses. Vi kan støtte, at man fortsætter ad denne vej. Måske kan der endog i nogle situ- ationer skaffes ekstra uddannelsespladser ved at tilbyde deltidsuddannelses og dermed altså en øget kapacitet, men det må vi se nærmere på i den kommende tid.

Bevillingerne til de højere uddannelser sty- res gennem de årlige finanslove og tildeles de enkelte områder gennem budgetmodellen, hvor man dels får et beløb ifølge studietrin- stilvæksterne og dels får et beløb til opretholdelse af forskningen. Vi ved, at der har været stor dis- kussion om budgetmodellen. Jeg føler mig fort- sat ikke overbevist om, at det er de vises sten. Jeg tror på den anden side, at det er den bedst mulige måde at gøre det på, og jeg vil under- strege, at for mig at se ville det vigtigste på dette felt være, hvis vi kunne nå frem til budgetover- slag, som var så realistiske, at de højere uddan- nelser kunne planlægge på længere sigt og have en vis sikkerhed for, at de budgetter, man udar- bejdede, også kunne overholdes. Jeg ved, det er vanskeligt i en tid med økonomisk begrænsede ressourcer. Jeg skal på dette felt henvise også til mine tidligere bemærkninger om at sikre, at forskningen opretholdes også ved de små hu- manistiske fag.

Der er sket mange ændringer i de seneste år, og jeg mener fortsat, at det er nødvendigt at fo- retage ændringer i et dynamisk samfund. Vi har ændret for lange studietider til kortere studieti- der og ændret meget entydigt opbyggede ud- dannelser til mere moduludbyggede, og forhå- bentlig får vi også efter dagen i dag en mere fleksibel styrelseslov.

Rahbæk Møller (SF):

Uddannelsesdebatten ligner mere og mere

[Rahbæk Møller]

en absurd komedie. På den ene side viser enhver analyse af Danmarks situation, at en større satsning på uddannelse sammen med øget forskning og strukturpolitik er en nødvendighed, hvis vi skal have en chance for at komme ud af de mange balanceproblemer. På den anden side har Finansministeriet fundet på, at alle dele af den offentlige sektor skal udvise produktivetsforbedringer svarende til den private sektor. Det er da i sig selv godt, men for uddannelsernes vedkommende har man fundet på, at der skal udvises produktivetsbesparelser på 2,2 pct. årlig, hvortil kommer de særlige besparelserunder. Det er en væsentlig større produktivetsstigning, end industrien har kunnet udvise i denne regerings tid. Finansministeriet burde i det mindste have gjort sig den ulejlighed at undersøge, hvor store produktivetsbesparelser private undervisningsinstitutioner har kunnet opvise. Kravet er indlysende absurd.

Resultatet er let at få øje på: Hvert år bliver flere og flere uddannelsessøgende afvist. Sidste sommer blev der afvist 12.800 ved de videregående uddannelser. Dette tal skal ses i sammenhæng med, at et tilsvarende antal unge ikke kunne få praktikplads i forbindelse med deres efg-uddannelse. Sammenlagt er det et rystende stort antal unge, der ønsker at få en uddannelse, men afvises af samfundet. Vi ved, at det er svært at klare sig på arbejdsmarkedet i dag uden en erhvervsuddannelse, og vi ved, at det bliver stadig sværere i fremtiden. Der er i dag mellem 700.000 og 800.000 mennesker uden en erhvervsuddannelse på arbejdsmarkedet. Det burde være en af de vigtigste samfundsopgaver at skabe mulighed for, at de kunne få en erhvervsuddannelse. I stedet skaber regeringen problemer for fremtiden ved at nægte unge uddannelsesivrige ret til uddannelse.

Ministeren forsøger at argumentere for, at der ikke er sociale problemer forbundet med de mange afviste uddannelsessøgende. Det er let-sindig og uforstandig snak. Når et stigende antal unge vender samfundet ryggen, har det naturligvis sammenhæng med, at samfundet aldrig har været solidarisk med dem. De 12.800 afviste er ikke fra samme årgang. Tværtimod er der, som det også fremgår af ministerens redegørelse, tale om en pukkel, der har samlet sig over nogle år. Derfor burde det heller ikke være en uløselig opgave at lægge en plan for at afvik-

le puklen over nogle år. I løbet af en ganske kort årrække når de små årgange den alder, hvor de søger ind på de højere uddannelser. Så kommer samfundet i den situation, at det ikke bliver muligt at fylde de uddannelsespladser, som nødvendigvis skal fyldes, hvis samfundet skal have tilstrækkeligt med uddannet arbejdskraft til rådighed. Regeringen burde være klog nok til at udnytte chancen i disse år for at få de uddannede, som vi ved vi kommer til at mangle om nogle få år.

Ministeren har titel af undervisnings- og forskningsminister, og det burde være hans hellige og selvfølgelig pligt at slå i bordet over for sin kollega finansministeren og forklare ham, at den behandling, som uddannelsessektoren udsættes for i disse år, ikke er i overensstemmelse med regeringens og Folketingets målsætning med hensyn til at løse Danmarks balanceproblemer. Tværtimod. Det gør ministeren ikke. I stedet optræder han som minister for nedlæggelse af undervisning og forskning. Han søger ikke at afvikle puklen af afviste uddannelsessøgende. Han søger ikke at fjerne eller dog reducere adgangsbegrænsningen. Han foreslår flere kortere uddannelser blot for at undgå, at køen af afviste bliver længere.

Konkret foreslås tre ting: For det første foreslås en 1-årig højere uddannelse på handelskolerne. Hvis denne uddannelse skal ses som erstatning for den 1-årige højere handelseksamen, som ministeren har set sig gal på, kan jeg godt se en idé med det. Hvis denne nye uddannelse skal ses som et alternativ til en kandidatuddannelse, må det være ment som en spøg.

For det andet foreslås flere bacheloruddannelser. Fra SF's side vender vi os ikke mod bacheloruddannelsen som sådan, hvis den blot betyder, at kandidatstuderende får en mulighed for frivilligt at afbryde deres studium efter 3 år med et bevis på, hvad de har lært. Vi har heller ikke noget imod, at der oprettes flere afsluttede 3-årige uddannelser, hvis der er basis for dem. Men hvis ministerens planer betyder, at kandidatstuderende risikerer at blive smidt ud efter 3 år uden mulighed for at fuldføre deres uddannelse, så er den helt gal.

For det tredje foreslår ministeren indførelse af deltidsstudier. Det lyder uskyldigt, men det er faktisk det værste. Som det fremgår af redegørelsen, er det ministerens tanke, at de, der ikke er heldige nok til at få en rigtig uddannelses-

[Rahbæk Møller]

plads, kan få tilbudt en deltidsstudieplads uden SU, og de skal selv betale omkostningerne. Hvis de så klarer sig godt her, kan de senere få tilbudt en rigtig uddannelsesplads.

Det kan kun ses som et forsøg på ad bagdøren at indføre amerikanske tilstande med deltagerbetaling. Det er synd, for selve tanken om at indføre deltidsstudier for voksne med mulighed for at blive heltidsstuderende er god. Tanken ligger helt i forlængelse af de tanker om åbne universiteter, som diskuteres i disse år, men ministeren risikerer ved sin fremfærd at forgifte en god idé.

Ministeren gør en del ud af det særlige beskæftigelsesproblem for humanister, men ministeren glemmer at fortælle, at disse problemer til dels er selvskabte. Den høje ledighed skyldes i det væsentlige to forhold. Det ene er det faldende antal unge under gymnasieuddannelse, det forhold vil jeg ikke gøre ministeren personligt ansvarlig for. Det andet forhold er, at der simpelt hen ikke ansættes humanister en række steder, hvor der er god brug for dem, og det er ministerens ansvar. Som eksempel kan jeg nævne, at Det Danske Handelskammer for nylig udtrykte ønske om et væsentlig større islet af humaniora i uddannelserne på handelshøjskolerne. Vi kan også i forbindelse med diskussionen om den faldende kvalitet af ingeniøruddannelserne nævne, at de amerikanske ingeniørskoler, der altid fremhæves som positive eksempler, alle sammen har humanistiske fakulteter, og at den væsentlige del af forklaringen på deres bedre kvalitet er, at de netop ikke er snævre tekniker miljøer. Der er brug for humaniora i vores samfund, men dette behov kommer ikke til udtryk på grund af den siddende regeringens had til humaniora.

Alt i alt må det konstateres, at regeringen ikke har nogen løsning på de problemer, som de manglende uddannelsespladser skaber.

Til gengæld foreslår ministeren nye optagelsesregler, herunder afskaffelse af point for erhvervsarbejde. Denne ændring kan vi tilslutte os. Det nuværende system har indlysende udspillet sin rolle, men ændringen af optagelsesreglerne løser ikke de fundamentale problemer.

Ministeren omtaler også styrelses- og ledelsesproblemerne på de højere læreanstalter. Det er jo karakteristisk, at selv om ministeren selv er begyndt at tale om selvforvaltning, har han været en ivrig deltager i den hetz, som borgerli-

ge kræfter gennem årene har ført mod den lov, der som en af de få love her i landet netop indebærer reel selvforvaltning på læreanstalterne med deltagelse af alle grupper. Jeg tror også, at der nu er behov for at se på, om styrelsesforholdene bør justeres efter den udvikling, der er sket siden lovens vedtagelse. Bl.a. har det stadig stigende antal løst ansatte forskere og TAP'ere gjort det til et stort problem, at deres indflydelse efter styrelsesloven er tilfældig og i øvrigt forskellig fra institution til institution. Det er også et problem, at den stadig voksende gruppe licentiatstuderende ikke har nogen plads i styrelsesloven, men sagen er, at det i høj grad er den borgerlige hetz mod styrelsesloven og dens selvforvaltning, der forhindrer, at nogen har turdet røre ved problemstillingen.

Det bør i den forbindelse også nævnes, at når institutionerne beskyldes for ikke at kunne tilpasse sig nye tider på grund af styrelsesloven, er det for smed at rette bager. Det er i langt højere grad den stadig tættere styring fra Direktoratets side og de stadige nedskæringsrunder, der har vanskeliggjort styringen. Der er eksempler på, at institutioner netop har omprioriteret for at skaffe ressourcer til nye og påtrængende aktiviteter, og når ressourcerne var fundet ved nedskæringer andre steder, blev de fundne ressourcer pludselig fjernet udefra som led i en nedskæringsrunde. De stadig færre egne midler, det stadig stigende antal puljer og fonde, som pengene skal søges fra, har heller ikke gjort styringen lettere. Det er da også karakteristisk, at det netop er disse forhold og ikke styrelsesloven, som rektorerne retter opmærksomheden på i deres brev til ministeren.

Ministeren omtaler også behovet for at effektivisere studierne, men her er der gjort noget for nylig. Der er nemlig gennemført en SU-reform, der kraftigt forbedrer de studerendes muligheder for at koncentrere sig om studierne. Men her er det karakteristisk, at når der endelig bliver gjort noget, der faktisk løser et problem, så sker det ikke på ministerens initiativ, men tværtimod mod hans stemme.

Denne redegørelse er i sig selv bevis på, at vi har en regering, der ikke evner og ikke ønsker at løse problemerne.

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil gerne takke ministeren for redegørelsen, som lægger op til en bred debat om de vi-

[Hanne Severinsen]

deregående uddannelser. Noget af det vil senere udmønte sig i lovstof, andet er bekendtgørelsesstof, men alt hænger sammen, og derfor er det en god lejlighed, vi i dag har, til at få diskuteret, hvilke ændringer der er brug for med hensyn til de videregående uddannelser.

Vi har nogle problemer, som er helt åbenbare. Vi har alt for lange faktiske studietider, adgangsbegrænsningen fungerer ikke hensigtsmæssigt, den økonomiske styring, som vi har i øjeblikket, fungerer heller ikke altid godt, og der er talrige vidnesbyrd og rapporter, senest OECD's rapport, der påpeger, at heller ikke styrelsesloven er hensigtsmæssig. Der vil være god grund til at prøve at få løst de problemer, der ligger i styrelsesloven.

Samtidig må vi erkende – og det er dér, den store forskel på regering og opposition er – at selv om uddannelsesbehovet hele tiden stiger, og det er vi fuldstændig enige om, er ressourcerne ikke ubegrænsede, og det er det, der er problemet. Derfor er opgaven at få mere ud af de ressourcer, vi har. Det er man simpelt hen nødt til. Det er ikke et udtryk for, at vi ikke mener, at uddannelsesbehovet hele tiden stiger, men som sagt må vi også prøve at finde en hensigtsmæssig måde at få pengene brugt på.

Redegørelsen er altså en slags hensigtsserklæring med nogle lidt større linier, og som det ses af næste punkt på dagsordenen, så er lovforslag nr. L 148 en af de mere konkrete udmøntninger af nogle af de problemstillinger, der rejses i redegørelsen.

Den første problemstilling er institutionernes selvforvaltning og ledelse, og jeg deler absolut ikke fru Helle Degns opfattelse af, at det er at kigge i bakspejlet, når man siger: Fungerer det hensigtsmæssigt efter 13 år? Er der ikke nogle steder, hvor man kunne ændre på det?

Det er rigtigt, at de fleste, der sidder i systemerne i øjeblikket, de forskellige konsistorier f.eks., synes, at det fungerer såmænd meget godt, forstået på den måde, at mange af dem vel også er bekymrede for hele den diskussion, der kan opstå som en Pandoras æske, der bliver åbnet, hvis man skal til at ændre på noget, man har levet med. Men det er ikke det samme som, at man har levet godt med det, og det er dér, vi har brug for fornyelse. Vi ved, også fra frikommuneforsøgene, at beder man folk om at få nye ideer, og det er deres egne ideer, de skal komme frem med – vi skal ikke presse nye regler ned

over hovedet på dem – er der tit tale om nytænkning og effektiv planlægning. Det er det, vi skal have frem. Men det vil jeg vende tilbage til, når vi kommer til lovforslag nr. L 148.

Det er også vigtigt, at vi får nye økonomiske styringsinstrumenter. Det ville være dejligt, hvis vi kunne imødekomme nogle af de krav, som universiteterne og de videregående uddannelser i øjeblikket stiller til os om mere ro til planlægning. Samtidig bliver vi nødt til at fastlægge, hvor mange midler de skal have. Det er klart, at hvis vi ud fra en mål- og rammestyringsmodel kan finde hensigtsmæssige måder at styre på, vil det være det bedste for alle parter. Det vil betyde, at man ser på, hvor mange effektive studerende der er, og giver bevillinger i forhold til det og i forhold til, hvilken forskning vi ønsker. Jeg er selvfølgelig enig med fru Eva Møller om, at man nok ikke kan gøre det fuldstændig automatisk, men det har mange gange vist sig at være et nyttigt instrument, i hvert fald som et udgangspunkt, og det vil i hvert tilfælde også betyde, at man i højere grad på de forskellige institutioner vil vide, hvor man står.

Det andet spørgsmål, der rejses, er spørgsmålet om kvaliteten af uddannelserne. Man siger, at Danmark er helt afhængig af det råstof, som består i, at vi alle sammen er godt uddannede. Det er rigtigt, men nogle gange kan man måske spørge sig selv, om der er en proportionalitet mellem de lange uddannelser og den kvalitet, der kommer ud af det.

Vi har meget lange studietider i Danmark. Vi har ikke tilsvarende bedre uddannelser – det kan man i hvert fald sætte spørgsmålstegn ved – og i hvert tilfælde er frafaldet for stort. Derfor er der god grund til at stille øgede krav til studieintensitet og kvalitet. I den forbindelse må man sige, at den SU-reform, som vi har fået, også gør, at man bedre kan kræve et mere heltidspræget studieforløb, og derfor er det, selv om det selvfølgelig ikke skal forstås fuldstændig bastant, nok rigtigt at nævne, at som hovedregel burde 5 år være kandidatniveau. Når man sammenligner os med andre lande, er det i hvert tilfælde ikke noget stort krav at stille, men selvfølgelig kan der være uddannelser, der bliver nødt til at være længere. Det er klart, at de særlig forskningsprægede uddannelser skal være længere.

[Hanne Severinsen]

Tendensen i retning af at få kortere uddannelser afspejler sig også i bl.a. bachelorbekendtgørelsen; den er et skridt på vejen. Vi skal have mulighed for, at man kan stige af systemet tidligere, men alligevel har papir på det, man har studeret. Det kan måske også animere folk, der i dag falder fra, til at få taget en uddannelse, som i hvert fald kan bruges til noget. Det er også vigtigt, at vi i den forbindelse ser på, hvor der er gode beskæftigelsesmuligheder.

Hvis vi tager den tredje problemstilling – adgangsbeholdning – er det rigtigt, at vi aldrig fra Venstres side har været begejstret for den, og den nuværende undervisningsminister har i opposition flere gange stillet forslag om at få den ændret. Adgangsbeholdning er nok i nogen form nødvendig, men den har i hvert fald fundet en dårlig form.

Alle, der har været beskæftiget inden for uddannelsessektoren, som jeg også selv har været, har set, hvordan de unge løber stormløb mod et pointjageri, og hvor det bliver utrolig tilfældigt, hvem der kommer ind, og hvem der ikke kommer ind, og specielt hele pointjageriet har gjort, at flere og flere studerende begynder alt for sent og derved bliver deltidsstuderende, fordi de allerede har etableret sig i et andet job. Derfor er det fuldstændig rigtigt, som undervisningsministeren understreger i sin redegørelse, at det er vigtigt, at vi får flere lokket direkte fra studentereksamen over i uddannelse. Man må finde mere relevante kriterier end disse point, og jeg synes, at man har taget et skridt på vejen ved at indføre den regel for ingeniører, at de i det mindste skal have 6 i to så relevante fag som fysik og matematik. Det må være umiddelbart indlysende for de fleste, at det er langt mere relevant, end om man har fået en meget høj karakter i andre fag.

Hvis vi skal stoppe pointjageriet, bliver vi nødt til at finde andre former, og det er klart, som det også er blevet nævnt af tidligere ordførere, at det vil give overgangsproblemer for de lidt ældre studerende, som ikke er kommet i gang. Der synes jeg også, det er rigtigt, som ministeren understreger, at det, det gælder om så, er at finde mere relevante kriterier, nogle kriterier, som går på de studerendes egentlige kompetence inden for det område, de søger.

Jeg synes også, det er rigtigt, at man giver institutionerne en afgørende indflydelse på, hvilken optagelsesprocedure de ønsker, for det må

være institutionerne, der bedst kan vurdere, hvad det er for kvalifikationer, man har brug for.

Alt i alt vil jeg takke ministeren for redegørelsen. Jeg synes, at vi hermed er nået frem til begyndelsen på en god og konstruktiv debat om, hvordan vi får mere ud af vores uddannelsespenge.

Glistrup (FP):

Alle ved, at Danmark i øjeblikket befinder sig i forfærdende vanskeligheder. Det betyder først og fremmest, at de, som nu er unge, ja, for den sags skyld også deres børn, må se i øjnene, at de får et meget, meget svært og meget, meget vanskeligt liv, når de skal betale for alle de mange tabte slag, som har præget de foregående årtier. Når vi så skal forsøge at finde frem til, hvad der er årsagen til, at de unge er så vanskeligt stillede på et tidspunkt, hvor man skulle tro, de skulle have alle muligheder med den åbne verden, der har været i fred i halvanden menneskealder, og hvor teknologien går så kraftigt frem osv., så må man konstatere, at det selvfølgelig har mange årsager.

Men den af de væsentlige årsager, som det er naturligt at tage udgangspunkt i i dag, er 1968-oprøret. Det var ikke noget oprør fra bunden, ja, ikke engang et oprør fra midten, det var bare nogle forkælede egoister, der som stamkunder henne på Studiegårdens ølbarer begyndte at skråle op, og det kunne de jo have gjort, som de ville. Men det, der var det ulykkelige, var, at dengang som nu havde vi en svag og eftergivende VKR-regering, som bare fuldstændig bøjer sig for enhver medievind og ethvert flop og enhver fjært, der kommer – og så fik vi altså det, som er baggrunden for de ulykker, vi skal behandle i dag, nemlig den pågældende VKR-regerings styrelseslov af 4. juni 1970. Det er derfra, alle de ulykker, som vi skal diskutere i dag, hidrører.

Det har på mange måder vist sig, hvordan denne VKR-politik totalt har undergravet det højere uddannelsesvæsen, først og fremmest i retning af det forfærdende store antal studiepladser, vi har på vore universiteter og højere læreanstalter. Det siger sig selv, når vi i dette land måske har en intelligensreserve på 3.000 eller 4.000 om året, som er egnet til at blive bi-bragt en højere uddannelse, falder kvaliteten til dette rædselsfuldt lave niveau, som danske uni-

[Glistrup]

versiteter og danske højere læreanstalter befinder sig på i dag, når man blander dem med $\frac{4}{5}$ uegnede. Det er det, der er sandheden om vores universiteter og højere læreanstalter i dag. I hvert tilfælde 70 pct. – antagelig også 80 og 85 pct. – skulle aldrig nogen sinde have haft adgang til at komme på et universitet. Det ødelægger det for dem, der virkelig kan og har evnerne til at klare en universitetsuddannelse, at vi har alle de mange dér.

Derfor må det første middel være, at vi sørger for, at vi får en langt, langt kraftigere adgangsbegrænsning end den, vi har i øjeblikket. Det kan vi gøre så meget lettere, som man i de foregående 15–20 år har uddannet umådelig mange flere kandidater, end vi har brug for, på langt, langt de fleste områder. Det er jo sådan, at en cand.jur. eller cand.theol. eller cand.mag., eller hvad det nu er for en karl, er en vare, der stort set holder i sådan noget som 30–35 år, efter at han har taget sin embedseksamen, og derfor har vi en reserve. På langt, langt de fleste områder, på langt, langt de fleste felter inden for universiteterne og de højere uddannelser kan man simpelt hen drosle ned og lade være med at have nogen som helst uddannelse i de næste 15–20 år. Vi har uddannet dem, vi har brug for, og vi har bestemt ikke brug for at få flere, der bliver psykologer, teatermagistre og sociologer og eksperter i portugisiske adverbier, eller hvad man nu kan tænke sig til at man tilbringer tiden med derhenne, hvor man i tidligere årtier var herrer i åndernes rige. Det tør jo nok siges, at det er man ikke mere.

En anden af de uhyrligheder, der udgik fra den elendige VKR-regering, vi havde på 1968-oprørets tid – når jeg siger, at det var den elendige VKR-regering, skal man selvfølgelig ikke slutte modsætningsvis, hvad angår den nuværende regeringssituation, men den var i hvert tilfælde elendig dengang – var en styrelseslov, der var baseret på, at de, der skulle bestemme, pr. definition ikke havde en brik forstand på, hvad det drejede sig om. Når man er studerende, når man er student, når man er elev på et universitet, er man næppe elev eller studerende student, fordi man ved, hvad det drejer sig om, men fordi man skal tilegne sig den pågældende viden. Disse elever og studerende satte man sammen med laboranter og kontordamer og andre til at skulle bestemme, hvordan – om det så var Niels Bohr Institutet, eller hvad det var –

det skulle drives, og hvordan tingene skulle tilrettelægges. Altså for det første sank kvaliteten enormt bare på grund af, at man satte disse nuliteter, som stadig styrer vore universiteter, til at sidde i ledelsen af dem. Men ikke bare ødelægger man det ved, at man fik dårlige beslutninger, men de dygtige folk, dem, der virkelig skulle have ført Danmark videre frem: professorerne, doktorerne osv., skulle sidde i disse alenlange møder og høre, hvor man ævlede og kævlede om Karl Marx og hr. Engels, og hvad det nu ellers var, der interesserede, når man skulle finde ud af, hvordan man skulle tilrettelægge en uddannelse i atomvidenskab eller i lægevidenskab, eller hvad der var tale om. Det betød, at man mistede enhver lyst og vilje til at gøre noget, for så vidt man overhovedet havde nogen muligheder for det; dér mistede vi en generation af kvalificerede videnskabsmænd, som ikke kom til at øve den indflydelse, de kunne have øvet, hvis de havde haft tilsvarende arbejdsvilkår, som man havde tilbage i Vilhelm Andersens tid, i Harald Bohrs tid, dem, der virkelig førte dansk videnskab frem hver på deres felt. Derfor er det ganske givet, at en forbedring af de danske universiteter og højere læreanstalter, næst efter at man bortskærer 70–80 pct. af de nuværende studiepladser og kun helliger dem til dem, der har evnerne til at klare det, må ske på den måde, at man får en rationel styrelse. Dér har vi den vanskelighed i øjeblikket, at vi har en minister fra partiet Venstre, som i kraft af deres almindelige borgmestervælde og deres tro på, hvordan de gjorde i Centerpartiet i Sverige i 1960'erne, har nogle romantiske, virkelighedsfjerne drømme om selvforvaltning og decentralisering og andre ting, som absolut er det stik modsatte af, hvad vi har brug for på dette område. Vi har brug for en hårdhændet styring fra oven først og fremmest ved, at man udnævner en dygtig rektor og for den sags skyld måske også en prorektor for universiteterne og giver dem al magten til at få styret disse ting her – men selvfølgelig ingen over og ingen ved siden af Folketinget. Folketinget har jo som sin tjener den til enhver tid værende undervisningsminister, der så kan være med til at yde indsatsen. Her har vi de måder, hvorpå vi igen kan vende tilbage til den enormt store ekspertise og viden, tolerance, forståelse og respekt for at vide noget og ikke bare for at kævle op i almindelig ølstuesnak, som diskussionen om uni-

[Glistrup]

versiteterne er blevet reduceret til. Det er det, som vi vil kunne opnå, hvis vi genindfører de gode principper tilbage fra dengang, da man blev student i rette tid, dengang hvor de, der blev studenter, virkelig med ydmyghed over for de vidende, over for professorerne, gik ind og sad ved professorens fod og lyttede til, hvad han sagde, i ærbødighed og ikke i selvoppustet selvglæde, hvor man, bevares, ikke kunne blive inviteret ind i TV-Avisen og få lov til at hyle op på alle leder og kanter, men hvor man virkelig havde respekt for de reelle videnskabelige ting, hvor man ikke havde sine fordomsfyldte forhåndsmeninger med, at alt skal ordnes ud fra socialismens ABC, men hvor man i stedet for at være Lysenko'er var dem, der på sokratisk vis gik i gang med virkelig at undersøge, hvordan det skulle være.

Så kan man diskutere, hvilke uddannelser der bliver tilbage, når vi skal lave et hensigtsmæssigt universitet, og dér er der altså en politisk grund, når Fremskridtspartiet først og fremmest peger på, at det gør lægevidenskaben, det er det, vi har brug for. Det gør vi, fordi vi har brug for at styrke vores sundhedspolitik, men langt det meste af det øvrige kan vi ganske roligt smide på den losseplads, hvor det skulle have været smidt allerede i den første VKR-regerings tid.

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg vil gerne starte med at sige tak til ministeren for redegørelsen, som foreligger i dag, om de videregående uddannelser. Jeg siger tak, fordi der er meget inspiration og meget godt stof i redegørelsen. Jeg synes, det har været nyttigt at få et overblik over den historiske udvikling set i det lys, at man har skubbet styrken over på nogle af de tekniske uddannelser og strammet adgangskriterierne til nogle af de uddannelser, hvor der har været ringe beskæftigelsesmuligheder. Det mener jeg er en rigtig politik, og det er en politik, der forvalter de midler godt, der er sat i uddannelsessystemet.

Måske kunne man sige, at for humanisternes vedkommende er det måske lidt for tidligt at være pessimist, for der er jo en humanistbekendtgørelse, som netop er ved at blive ført ud i livet, hvor man åbner mulighed for at kombinere fag på tværs af de traditionelle sektorer, og som skulle gøre, at humanisterne får bedre beskæftigelsesmuligheder i fremtiden. Det synes

jeg bliver spændende at se, og det er i hvert fald nogle af de områder, hvor man kan sige, at Undervisningsministeriet har taget hensyn til de tendenser, der har været i beskæftigelsesudviklingen.

Men redegørelsen beskæftiger sig hovedsagelig med administrative og økonomiske forhold, og det er også udmærket, for det skal jo belyses, men man kunne måske ønske sig, at der også havde været en anden diskussion med, og den kan vi da i hvert fald tage op herinde, nemlig om de højere uddannelsers rolle i samfundet og om behovene for højt uddannede og selvstændigt tænkende mennesker i fremtidens Danmark. Vi er netop i den situation, at samtidig med at behovet for økonomisk styring er åbenbart, er behovet for mange højt kvalificerede, kreative og selvstændige personer voksende. Den ene rapport efter den anden viser nødvendigheden af mere og bedre uddannelse af danskerne på internationalt niveau, både i erhvervsliv, administration og forskning. Den diskussion burde vi også tage op for at skabe sammenhæng i tingene og for at give plads for en langsigtet planlægning, så de institutioner, der beskæftiger sig med de videregående uddannelser og med forskningen, får bedre mulighed for at planlægge deres aktiviteter år for år.

I Det Radikale Venstre er vi klar over, at flere penge ikke gør det. Når man har et system, som i forvejen er behæftet med visse alvorlige mangler, kan det ikke nytte noget ukritisk at poste flere penge i sådan et system, så derfor finder vi, det rigtigste er at gå i gang med at analysere selve systemets svagheder.

Om uddannelsernes kvalitet er det nærliggende at bruge de kriterier, som ministeren har brugt, nemlig studietider, arbejdsløshed, frafald og gennemførelsesprocenter som kvalitetsmåler, men det er ikke helt tilstrækkeligt. Vi må selvfølgelig være klar over, at vi ikke kan tolerere det ressourcespild, der er, når vi har gennemførelsesprocenter på 20-25, og når vi har frafaldsprocenter på 60-70 inden for det første år, men vi bør heller ikke acceptere, at vi har et talentspild i form af personer, som måske var motiverede og egnede til at gennemføre en videregående uddannelse, som måske havde gode talenter for det, at de ikke får lov til at komme ind og gennemføre en uddannelse.

Kvalitet er svær at måle, det må vi medgive, men derfor synes jeg godt, at vi kunne prøve at

[Elisabeth Arnold]

tage kvalitetsdiskussionen op, for hvad er det for nogle færdige kandidater, vi skal sende ud af systemet? Er de fagligt velfunderede, er de spændende, fantasifulde, fleksible, vidende, systematiske, er de kritiske over for eget arbejde osv., hvordan er de skikket til den gerning, de skal virke i? Kvalitet er både viden og metode.

Vi foreslår, at man styrker grunduddannelserne, altså også de universitære grunduddannelser, og så lægger meget vægt på, at vi får en god efteruddannelsesmulighed med specialiseringsmuligheder, som kan finansieres delvis af de akademikere, der kommer ud i arbejde, og delvis af de arbejdspladser, de bliver beskæftiget ved.

Om nogle af redegørelsens temaer vil jeg gøre nogle bemærkninger. Vedrørende institutionernes forvaltning og ledelse er det godt med forsøg med friere styreformer. Vi er spændt på, hvordan det kommer til at virke med de forslag til friuniversiteter og til dispensationer fra styrelsesloven, som skal behandles senere i dag, men vi mener, at en del af kritikken mod styrelsesloven måske er skudt en lille smule ved siden af. Der er selvfølgelig personer og institutioner, som har problemer med styrelsesloven, men der er også en del institutioner, som ikke har problemer med den. Jeg vil lige minde om, hvad det er for et system, styrelsesloven afløste. Det var nemlig et overmåde enevældigt professorvælde, som vi ikke tror der er nogen der ønsker at vende tilbage til.

Jeg lyttede med stor interesse til hr. Glistrups beskrivelse af hans erindring fra sin universitetstid, og det minder meget lidt om det, jeg kan huske fra min universitetstid. Studenterne sad med måbende øjne ved professorens fod og inddrak den visdom, der flød fra hans læber; det var faktisk sådan, at hvis man havde en dårlig underviser, en dårlig professor, havde man som studerende overhovedet ingen mulighed for at klage til nogen instanser, man havde ingen mulighed for at få en bedre undervisning end den, som den professor fandt for godt at gennemføre, og det var meget, meget utilfredsstillende.

Derfor skal forsøgene med friuniversiteter naturligvis sættes i gang, og det skal også sikres, at det bliver nogle spændende og nyskabende ting, der bliver sat i gang, som ikke hindrer, at vi fortsat har et demokrati i de institutioner, der gennemfører uddannelserne.

Bemærkningerne om, at indtægtsdækkende virksomhed og andre utraditionelle, men absolut ønskelige nyskabelser har været vanskelige at indpasse i styrelsesloven, synes jeg måske nok i høj grad modsiger de mange spændende forsøg, der faktisk er gennemført, for de har dog alle sammen været mulige at indpasse i styrelsesloven, så jeg vil da gerne her efterlyse nogle eksempler på, at sådanne initiativer rent faktisk har været blokeret på grund af styrelsesloven.

Hvad angår uddannelsernes struktur og frafaldet, kan vi tilslutte os, at man ønsker at mindske det store frafald – det er naturligvis helt uacceptabelt – og jeg tror, at den foreslåede modulopdelte struktur med flere afstigningsmuligheder undervejs vil hjælpe på dette. Jeg synes, det er spændende at se, at beskæftigelsesmulighederne for bachelorgaderne er til stede. Jeg er overbevist om, at for visse fag vil der være gode beskæftigelsesmuligheder for bachelorkandidaterne, der kommer ud, og det tror jeg også der vil være inden for nogle fag, hvor vi ikke har set det før.

Det skal selvfølgelig ikke afholde os fra at analysere, hvorfor de studerende falder fra. Det er jo ikke så enkelt som bare at tro, at hvis de studerende bliver holdt i ørerne, hvis bare man er efter dem med indberetninger til SU, skal de nok blive effektive. Nej, problemet ligger i høj grad inden for systemet selv, nemlig i adgangsbegrænsningen og i dens slagskygge ned igennem gymnasiet. På grund af karaktærræset har gymnasiasten meget travlt med at få skrabet point sammen, og en egentlig vurdering af, hvilket studium man skal vælge, bliver sat i anden række. Har man høje karakterer, kan man vælge stort set alt, og studievejledningen i gymnasierne bliver ikke taget så alvorligt, som den burde.

En anden følge af adgangsbegrænsningssystemet er, at mange fag har store mængder af studerende, der er kommet ind på deres anden eller tredje prioritet, og det er klart, at i det omfang, de studerende har haft overordentlig meget lyst til deres første prioritetsfag, bliver anden og tredje prioritetsfag en skuffelse, og så skal der meget god undervisning og meget lav student-lærer-ratio til for at skabe det nødvendige engagement. Så frafaldet er ikke bare et spørgsmål om disciplin, det er også i høj grad et spørgsmål om udvælgelse af de rette studerende.

[Ellisabeth Arnold]

Endvidere synes vi, at vi skal give SU-reformen en chance for at virke. Et af formålene med denne reform var at mindske frafaldet, og da den i realiteten kun har virket et halvt år, er det umuligt at forvente en effekt nu. Vi er helt overbevist om i Det Radikale Venstre, at det vil vise sig, at gennemførelsesprocenterne vil stige, studietiderne vil blive kortere og ressourceudnyttelserne blive bedre, når SU-reformen har fået lov at virke i nogle sæsoner.

Endvidere er der ganske kraftige sanktioner indbygget i SU-ordningen; det er sådan, at støtten falder væk, hvis ikke man består sine eksaminer til tiden.

Om adgangsbegrænsning er det helt rigtigt, som det er sagt af flere, at det nuværende adgangsbegrænsningssystem trænger til en revision, og det er også rigtigt – selv om det er beklageligt – at vi ikke kan tage alle dem ind, der søger. De skitserede ændringer ser ud til at tage fat om nogle af de væsentlige problemer, nemlig de meget høje adgangskrav og det pointgivende erhvervsarbejde. Erhvervsarbejde af mere eller mindre tilfældig art som erfaringskilde kan have mange fordele, kan være modnende og motiverende, men direkte at gøre folk mere velegnede til at modtage højere uddannelse er det givetvis ikke.

Vi er meget tilfredse med, at der bliver åbnet mulighed for en reel kvalifikationsbedømmelse i form af adgangsprøve eller interview. Vi er også tilfredse med, at de enkelte institutioner får større indflydelse. Hvis der så samtidig kan skabes lidt videre rammer for studentereksamenresultatet for dem, der kommer direkte fra hf og gymnasierne, vil det kun være godt.

Endelig er adgangen via deltidsstudier en vej, som vi fra Det Radikale Venstre er overbevist om vil opfylde et behov hos en gruppe studerende, en gruppe, der ikke fra starten har fulgt den slagne vej, og som måske først på et senere tidspunkt i livet får mod på en længerevarende uddannelse. Den mulighed bør altid stå åben i det danske uddannelsessystem. Vi går varmt ind for, at man på et hvilket som helst tidspunkt i sit liv kan få et uddannelsesønske opfyldt.

Men igen, vi glæder os til debatten og håber, at vi kan få en debat om kvalitet i de videregående uddannelser hægtet på denne om effektiviteten.

Bente Juncker (CD):

Jeg vil også gerne sige tak til undervisningsministeren for redegørelsen. Vi har lidt ros, og vi har lidt ris. Der er mange ord i denne redegørelse, den er fyldig, der er få politiske signaler, og der er meget få tiltag.

Et af eksemplerne er, at ministeren siger, at han vil undersøge, om der er politisk grundlag for at ændre styrelsesloven i 1989 og 1990. Hvorfor dog det?

Ministeren siger også, at styrelsesloven længe har været moden til en gennemgribende ændring. Jeg synes, ministeren skal tone rent flag og fremsætte det forslag, som afspejler ministerens holdning. Mindstemålet må være det forslag, som firkløverregeringen fremsatte i foråret, det var et udmærket forslag, og det vil vi gerne bakke op om. Vi ser gerne et endnu bedre forslag.

Når fru Helle Degn, der jo er uddannelsespolitisk og økonomisk koordinator – nu har jeg fundet ud af, at koordinator betyder skyggeminister – siger, at der ikke har været noget forslag om styrelsesloven, passer det ikke. Firkløverregeringen havde faktisk et forslag i foråret, men det kunne desværre ikke få flertal her i Tinget. Nu er De Radikale jo kommet med i regeringen, så vi ser hen til, at dette forslag kan blive vedtaget – eller gerne et forslag, der er endnu bedre.

Når jeg siger det så klart, at ministeren bare kan fremsætte sit forslag, er det, fordi vi synes, at alt andet end det, der ligger nu, ikke kan blive dårligere. Vi kender ministerens holdning, og vi håber på, at det kan blive bedre, og vi mener egentlig, at debatten skal foregå her i folketingsalen og ikke bag lukkede døre.

Centrum-Demokraterne mener også, at tiden i høj grad er moden til en ny styreform for universiteterne. Tiden er løbet fra romantikken fra 1968. Nu må vi se at komme ned på jorden igen og få orden på tingene.

Hos CD er vi meget begejstret for det, som rektor ved Odense Universitet sagde i sin tale ved årsfesten om, at studienævnene skal blive permanente udvalg under fakultetsrådet, således at det bliver fakultetsrådet, der bestemmer, og ikke studienævnene. Centrum-Demokraternes partiformand nævnte dette under åbningsdebatten. Vi synes, det er et godt forslag, og vi vil lægge vægt på, at ministeren går i den retning.

[Bente Juncker]

Endvidere lægger vi vægt på, at rektor er ansvarlig leder for institutionen og øverste foresatte for de ansatte. Rektor skal ikke spørge Gud og hvermand. Rektor skal bestemme selv.

Endelig ønsker vi stærkt at præcisere i en ny lov, at det er professorer og doktorer, der bestemmer studiestof og eksamensstof, og ikke et tilfældigt udvalg, der er sammensat af alle mulige. Der er ikke andre grupper, der skal bestemme, hvad der skal undervises i, og hvordan eksamensstoffet skal være.

Men det er klart, at når det vedrører dagligdagen, må der gerne være andre styringsorganer på universitetet. Man kan udmærket have et eller andet organ, der kan bestemme, hvordan farverne på væggene og alt muligt andet skal være. Det må klart være sådan, at de, der bestemmer studiet, fastlægger eksamensforløb osv. – altså de, der har forstand på det, og ikke nogle tilfældige, der sidder i et udvalg.

Når jeg har gjort lidt ud af denne styrelsesdel, er det, fordi det er afgørende for, at vores videregående uddannelser kan fungere. Det er afgørende for, at kvaliteten sættes i højsædet. Det, vi står over for nu, er 1990'ernes krav, og det er årtusindskiftet, vi nu skal se frem til. Det, vi også står over for, er, at vi faktisk skal løse Danmarks økonomiske problemer.

I redegørelsen taler ministeren meget om kvalitet både fra læreres og studerendes side. Det er vi i CD enige i. Ministerens redegørelse rummer ligeledes en del om de faktiske studietider og gennemførelsesprocenter. Det, CD hæfter sig ved og specielt er enige med ministeren i, det er, at kvaliteten af alt for mange uddannelser, især på universiteterne, ikke er tilfredsstillende. Det må vi have rettet op på, og det har vi forstået at ministeren vil. Men hvordan? Ministeren kalder det studieintensiteten. Den er fin. Jamen så vil vi gerne vide, hvad der skal ske.

Vi er også enige med ministeren i, at vi må sikre os, at de studerende har de nødvendige faglige forudsætninger for at kunne gennemføre uddannelserne. Specielt ved de lange kandidatuddannelser må de faglige krav være særdeles høje. Det er helt rigtigt, at vi gør de unge en bjørnetjeneste, hvis vi giver dem adgang til nogle uddannelser, som de ikke kan gennemføre. Er det ikke det, der en lille smule har været tendensen til trods for karakterer og alt muligt andet jag efter point, og hvad man ellers kalder det? Hvad vil ministeren så gøre ved det?

Centrum-Demokraterne ønsker nogle langt skrappe adgangskrav, gerne garneret med nogle stopprøver meget tidligt i studiet, og så selvfølgelig en studentereksamen med gode – meget gerne nogle høje – karakterer i fag relevante for det pågældende studium.

Så har ministeren ganske ret i, at hvis man skal gennemføre et studium på DTH, bør karaktererne være højere end 6 i fagene fysik og matematik. Jeg kunne godt se, at ministeren var lidt flov over det i sin redegørelse – men 6 er altså ikke nok, og ministeren siger, det skal sættes op, og det er jeg enig i. Jeg har ladet mig fortælle, at man sågar optager langtidslædere. Det er da at stikke folk blå i øjnene. Hvorfor ikke gøre, som man gjorde førhen? Da sagde man: $mg +$ eller $ug +$, ellers kan du ikke komme ind, og så må vi bare leve med det. Så får vi ganske vist ikke så mange ingeniører og ikke så mange teknikere, men dem, vi får, tænker måske på en anden måde, er mere kreative og kan løse vores balanceproblemer, og det er der jo utrolig meget behov for.

Ministeren taler meget om korte uddannelser, og ministeren taler om deltidsuddannelser. Det er alt sammen meget godt, og ministeren taler om, at nu skal vi have de unge studerende ind. Det har vi jo syntes hele tiden. Så skal de lidt ældre puttes hen i deltidsuddannelser, og så skal de betale for det. Det kan være meget godt. Lad os nu se det først.

Centrum-Demokraterne er selvfølgelig tilhængere af, at de unge kommer i gang med en uddannelse så hurtigt som muligt efter deres studentereksamen. Studentereksamen er netop skræddersyet til og er grundlaget for de videregående uddannelser på vore universiteter, til det, der skal munde ud i en forskertilværelse. Derfor lægger vi i CD afgørende vægt på, at de lange universitetsuddannelser bevares, ikke mindst som et godt grundlag for vor forskning. Vi lægger også afgørende vægt på, at der er en helhed i studiet. Specielt hvad angår nogle helt specifikke studier er dette vigtigt.

Jeg vil her nævne lægeuddannelsen. Det tror jeg også hr Glistrup var inde på. Jeg har ladet mig fortælle, at helheden nu er væk i lægeuddannelsen. Nu er det sådan noget med, at man hopper lidt rundt, og så tager man nogle deleksaminer osv., og så har man altså fået sin lægeeksamen. Jeg vil gerne bede ministeren om at undersøge, om det er rigtigt, for jeg mener ikke,

[Bente Juncker]

man skal slippe helheden. Jeg mener, at det er uheldigt i hvert tilfælde inden for lægestudiet. Der kan også være andre studier, hvor det kan være afgørende med en helhed.

Hvad angår den normerede studietid er det rigtigt, at den bør overholdes, men så skal ministeren ikke sætte den kunstigt ned fra 5½ år til 5 år, fordi vi nu har fået en forhøjet SU. Jeg synes, ministeren skal se grundigt på, hvordan studierne er indrettet – så vi ikke får alle fra de forskellige områder løbende – jeg havde en fra psykologstudiet før jul. Hvad er det for noget? Er det nogle hovsa-beslutninger, der laves, fordi man nu skal spare, eller er der noget reelt i det? Det synes jeg vi skal have svar på i Uddannelsesudvalget.

Det er også en selvfølge med den SU, der er vedtaget her i Folketinget, og med de skete ændringer, at de kvalificerede studerende nu må ind på en uddannelse hurtigt og gennemføre studiet på nogenlunde normal tid. Det er klart.

Når det drejer sig om de korte studier, som ministeren nævner, er jeg meget bekymret. Det er et af de punkter, hvor jeg har mest ris til ministeren. Ministeren siger: Hvis dette skal kunne lade sig gøre, må uddannelsespolitikken gøres billigere, f.eks. ved at give større vægt til kortere uddannelser. Nu kommer økonomien ind i det. Hvad er det, ministeren vil? Vil han nu afskaffe en hel masse af de dyre, lange uddannelser, og så skal vi have en masse korte uddannelser for at gøre det billigere?

Ministerens siger også, at de økonomiske rammer er faldende. Det mener ministeren, men det mener jeg ikke. Jeg mener, vi skal se på, om det ikke er hovedløst at sidde som hovedbogholder for dette land og vedtage, at der skal spares på de studier, der vedrører de mennesker, der skal køre landet videre. Kan det betale sig? Det er jeg ikke så sikker på. Jeg vil sige til ministeren, at jeg stort set er tilfreds med redegørelsen, men det punkt er jeg ikke tilfreds med, og jeg synes, det er det afgørende punkt i redegørelsen. Vil ministeren virkelig afkorte nogle af de store uddannelser, der fører til forskning og meget andet, til fordel for nogle kortere 3-årige uddannelser? De korte 3-årige uddannelser skal foregå uden for universitetsmiljøet, de skal foregå helt, helt andre steder end på universitetet, og jeg kan godt sige, at hvis det er meningen, vil vi overveje at stille en forespørgsel om dette emne, økonomien, som

vi er meget skeptiske over for. Skal den blive ved med at falde? Jeg har set, at prognoserne går til 1992. Hvad sker der efter 1992? Det vil vi også gerne vide.

Har jeg ikke mere tid?

Formanden:

Nej.

Bente Juncker (CD):

Må jeg slutte med, at vi vil se meget grundigt på de kortere uddannelser, fordi vi mener, det er at gøre landet en bjørnetjeneste.

Lysholm Christensen (KRF):

Kristeligt Folkeparti finder, at redegørelsen indeholder mange spændende momenter og danner et godt grundlag for en videre debat, og vi takker ministeren for denne redegørelse.

Der bliver foreslået nogle konkrete initiativer i redegørelsen. Kristeligt Folkeparti kan tilslutte sig de fleste af disse, dog ønsker vi yderligere initiativer med henblik på at forbedre informationen om uddannelsernes krav. Det er vort indtryk, at mange studerende ved for lidt om uddannelserne, når de skal vælge.

Endvidere tager Kristeligt Folkeparti forbehold over for ideen om at flytte pladser fra de lange uddannelser til korte uddannelser. Vi mener ikke, at Danmark har råd til færre højtuddannede unge. Vi må hellere få for mange højtuddannede end for få, selv om man naturligvis i planlægningen skal søge at undgå uddannelse til arbejdsløshed. Kristeligt Folkeparti mener ikke, at det er klogt at spare på uddannelser i Danmark, men det er klart, at vi naturligvis skal udnytte ressourcerne mest rationelt.

Et af nøgleordene i redegørelsen er kvalitet. Vi er enige med ministeren, når han i sp. 3766 siger, at der må stilles mere præcise og ofte større krav til kvaliteten af den undervisning, der gives i de videregående uddannelser. Dette skal ikke forstås som en kritik af det arbejde, der udføres ved de højere læreanstalter, men ud fra en erkendelse af de vilkår, som det moderne samfund byder.

I forbindelse med diskussionen om kvalitet i de højere uddannelser indeholder redegørelsen imidlertid en række synspunkter, som jeg gerne vil knytte kommentarer til. I spalte 3763 anfører ministeren, at forskningstilknytningen i de

[Lysholm Christensen]

højere uddannelser ikke er nogen nødvendighed. Det er naturligvis rigtigt, at der ikke er tale om absolut nødvendighed i alle tilfælde, men på den anden side kan der ikke være tvivl om, at f.eks. specialestudier ved kandidatuddannelserne ikke kan gennemføres med tilstrækkelig kvalitet uden vejledning fra en aktiv forsker. Vi mener ikke, at Danmark har råd til at sænke niveauet for uddannelserne, specielt bør kandidatuddannelsernes specialer fastholdes, og derfor bør forskningstilknytningen fortsætte.

I spalte 3763 henviser ministeren til, at der er sket en betydelig effektivisering af uddannelserne i forbindelse med reduktionen af S/L-ratioerne. Man bør minde om, at denne reduktion i praksis betyder mindre undervisningstid for den enkelte studerende. På DTH har man skåret kurser væk, og på universiteterne har man visse steder valgt at forkorte samtlige kurser med et bestemt antal uger. Vi finder det meget betænkeligt at fortsætte ad den vej i betragtning af den forringelse af kvaliteten i uddannelsen, som den fører til.

I spalte 3765 nævner ministeren, at lave gennemførelsesprocenter, lange studietider og stor arbejdsløshed er tegn på manglende kvalitet i uddannelsen. Det behøver ikke at være rigtigt. Frafald på en uddannelse betyder ikke nødvendigvis, at uddannelsen er dårlig, men måske i stedet, at eksamenskravene er for store. Lange studietider kan hænge sammen med, at de studerendes samlede sociale situation er for dårlig. Stor arbejdsløshed behøver slet ikke at have noget med selve uddannelsen at gøre, men er nok snarere et udtryk for dårlig planlægning, og i den forbindelse er det vigtigt, at især de erhvervsrettede uddannelser planlægges i samarbejde med aftagerne.

Kvaliteten i en uddannelse hænger også sammen med fleksibilitet, og i den forbindelse kan det være en god idé at give mulighed for en bedre styring af uddannelsesplanlægningen. Her forekommer tanken om friuniversiteter, frifakulteter og friinstitutter tillokkende. På den baggrund kan Kristeligt Folkeparti tilslutte sig tankerne i ministerens forslag til lov om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner, især hvis det kan føre til en stabilitet i bevillingerne til institutionerne og højere grad af selvstændighed i planlægningen.

Kristeligt Folkeparti deler ministerens kritiske holdning til den nuværende form for ad-

gangsbegrænsning. Idealet bør være en langt friere adgang til studierne kombineret med en stopprøve eller et kortere introduktionsstudium, men indtil dette kan realiseres, kan vi i det væsentlige tilslutte os ministerens tanker om revision af den nuværende ordning, idet vi dog gør opmærksom på, at studierelevant erhvervsarbejde bør kunne forbedre en ansøgers chancer for en studieplads. Endvidere bør man være opmærksom på, at en gruppe lidt ældre ansøgere kan komme i klemme ved overgang til de nye regler, som betyder, at denne gruppe vil få lidt sværere ved at komme ind på uddannelserne. Man bør overveje et særligt initiativ for denne gruppe.

Endelig bør vi overveje at satse på decentrale, gymnasiale suppleringskurser, som den enkelte ansøger har brug for for at kvalificere sig til en plads på de højere læreanstalter.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne takke for den brede tilslutning, der er til de væsentligste hovedlinjer i redegørelsen. Jeg tænker på tilslutning til princippet om indførelse af bachelorniveau. Jeg tænker på tilslutningen til ændringen af adgangsreguleringskriterierne. Jeg tænker på tilslutningen til den omstilling fra arbejdsløshedsfag til beskæftigelsesfag, som har fundet sted, og som i et vist omfang fortsat må styrkes. Endelig tænker jeg også på tilslutningen til princippet om friuniversiteter, selv om det først skal behandles under næste punkt på dagsordenen.

Jeg har hørt alle forbeholdene, og jeg vil kommentere nogle af dem, men inden jeg gør det, vil jeg gerne sige lidt om de 13.000 afviste, som der har været talt en hel del om. Det er nu ikke 13.000, men 12.800, og når det steg i sommer sammenlignet med sommeren før, skyldtes det alene, at en ny uddannelse kom med under denne tilmeldingsprocedure, nemlig den 1-årige højere handelseksamen. Det var mig, der ønskede den taget med, fordi vi havde brug for at vide, om den er et alternativ til videregående uddannelse eller den ikke er. Det er vi blevet lidt klogere på, og resultatet af tilmeldingsproceduren er indgået i det såkaldte handelsudvalgs arbejde.

Hvis vi ser bort fra, at der altså kom en ny uddannelse med ind, så er der ikke flere, men færre afviste i 1988 sammenlignet med 1987, når

[Undervisnings- og forskningsministeren]

man medregner de ekstra omkring 500 pladser, der blev skabt i de sidste uger før studiestart.

Jeg må minde fru Helle Degn om, at det trods alt er Socialdemokratiets adgangsregulerings-system, vi står med. Og det er altså ikke rigtigt, at det hele er blevet meget værre. Vi kan se af statistikken, at der er blevet stadig flere pladser i min ministertid, sådan som der også i den foregående tid blev flere pladser.

Når adgangstærsklen på visse områder er blevet forhøjet, hænger det sammen med, at det er en langt større andel af de unge, der i dag går i gymnasiet og på hf, og som derfor overhovedet har mulighed for at melde sig. Sagt på en anden måde: For 20 år siden foregik adgangsbegrænsningen ved indgangen til gymnasiet og hf. Nu er der langt flere, der kommer igennem denne forgård, og derfor er der så lidt flere, der afvises ved indgangen til de videregående uddannelser. Det synes jeg skal med.

Jeg har hidtil været nervøs for at lave for meget om på adgangsbegrænsningsreglerne, på trods af at jeg bestemt ikke har kunnet lide dem. Det er et ømtåligt system, og man skal passe på ikke at ændre det for tit, for det er noget, mange unge har indrettet sig efter i årevis, sådan at forstå at de har planlagt deres erhvervsforløb for de kommende år efter, at reglerne var, som de var.

Derfor kan vi heller ikke lave meget om til næste sommer. Vi kan ændre det, som blev annonceret allerede sidste år, nemlig at karaktertærsklen til ingeniøruddannelserne bliver sat op fra 6 til 7 for civilingeniør- og akademiingeniøruddannelserne. Det kan vi tillade os, for det blev annonceret sidste år. Nu vil vi annoncere, at vi antagelig vil sætte den op for teknika næste år og måske også endnu højere op, til 8, næste år for akademi- og civilingeniøruddannelserne. Det vil vi overveje, for jeg er enig med alle dem, der her har givet tilslutning til princippet om, at kriterierne skal være relevante.

Vi skal ikke vige tilbage for at stille adgangs-krav, som virkelig har betydning for, om man kan klare et studium. Til gengæld skal vi væk fra den vilkårlighed, der er over f.eks. erhvervs-erfaringskriteriet. Vi kunne jo næsten lige så godt sige, at vi så på alderen som på erhvervs-erfaringen. Vi kunne også lade folk løbe 5.000 gange rundt om Rådhuset, det kunne også være et kriterium. Det forekommer urimeligt og uretfærdigt med et erhvervs-erfaringskriterium, og

det er meget glædeligt, at vi i dag har, tror jeg, total enighed om, at det er noget pjat, og det vil vi væk fra.

Til gengæld synes jeg, at hr. Lysholm Christensen har ret i, at når man har relevant erhvervs-erfaring, kan det spille ind, men så skal det altså være erhvervs-erfaring, der forbedrer mulighederne for at gennemføre studiet.

Hvad angår bachelorniveauet havde både Socialdemokratiet og SF det forbehold, at det ikke måtte blive, hvad fru Helle Degn kaldte et udsmidningsinstrument. Jeg vil gerne sige, at da vi lagde bachelorniveauet ind, blev det ikke lagt ind som et udsmidningsinstrument. Det var et tilbud til dem, der gerne ville forlade universitetet med et papir, før de havde taget kandidatgraden.

Hvis så nogen spørger, om der aldrig nogen sinde skal være adgangsbegrænsning her i landet ved bachelorniveauet, så vil jeg svare, at det synes jeg vi skal overveje meget nøje, før vi siger nej. Der kunne jo tænkes et felt, hvor der var betydelig adgangsbegrænsning i dag, hvor vi gerne ville have fri adgang til bachelorniveauet, men ville fastholde den nuværende adgangsbegrænsning til kandidatuddannelsen. Jeg siger bare, at det kunne jo være. Derfor synes jeg ikke, vi skal lave alt for mange besværgelser. Hvis der på et felt viser sig at være vældig afsætning på bachelorkandidater ligesom i den angelsaksiske verden, så lad os da endelig lave fri adgang, men det betyder ikke, at vi nødvendigvis skal have fri adgang til alle de kandidatuddannelser, som den pågældende bacheloruddannelse fører til. Men det er jo muligt, at det viser sig, at der er så få, der ønsker at gå videre, at vi kan bevare den fri adgang.

På den anden side kunne det jo også tænkes, at man nærmest gør de unge en tjeneste ved at stille relevante krav ved indgangstærsklen, fordi der så er flere, der undgår skuffelser. Det kunne jo være, at man også på kandidatuddannelsen – alene for de unges egen skyld – skulle sige, at her kræves der altså et vist gennemsnit ved bachelorgraden, før man kan gå ind på kandidatuddannelsen. Det er da ikke sikkert, at det var så galt. Når vi nu er enige om, at det er udmærket med et karakterkrav ved indgangen til ingeniøruddannelserne, hvorfor så ikke ved overgangen fra en bacheloruddannelse til en kandidatuddannelse?

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Dette blot som begrundelse for, at jeg synes, vi skal tænke lidt over det og lade være at komme med generelle besværgelser, men tage det punkt for punkt, når eller rettere sagt hvis spørgsmålet opstår, for nu skal vi først se, om bachelorniveauet bliver populært, og om det kan bruges til noget. Det er jo beskæftigelsen blandt de færdiguddannede, der er et af de vigtigste barometre, som vi må tage i betragtning, når vi skal dimensionere uddannelserne.

Guderne skal vide, at jeg helst ville have fri adgang alle steder, men så længe arbejdsløshedsprocenten er 17 for humanistiske kandidater, synes jeg, det er vanvittigt at lave fri adgang. Jeg håber, at humanistbekendtgørelsen, som fru Elisabeth Arnold nævnte, kan forbedre beskæftigelsessituationen, og lad os drøfte, hvad vi i øvrigt kan gøre for at forbedre beskæftigelsessituationen for bl.a. humanistiske kandidater.

Men indtil videre står vi altså med 17 pct. arbejdsløse, og det er i virkeligheden lidt af en skændsel og et monument over noget, som ligner fallit. Hvad ligner det, at man har mennesker gående i så lang tid til så stor belastning for det offentlige og for dem selv, hvorefter de, når de endelig er færdige efter i gennemsnit en halv snes år, har lige så stor arbejdsløshedsprocent, som hvis de slet ikke var gået i gang med noget som helst? Det er ikke noget fyrsteligt resultat. Vi må sige til disse institutter, som uddanner til arbejdsløshed: Nu har I humanistbekendtgørelsen, I har bachelormuligheden – vær venlig at tænke kreativt. Jeres virksomhed er i øjeblikket stærkt underskudsgivende, den leverer produkter, der ikke kan afsættes. Det er jeres opgave at få det ændret. Hvis I ikke ændrer det, så bliver der opretholdt en meget skrap adgangsbegrænsning på jeres område. Jeg tror, vi er nødt til at sige det så ligefremt.

Spørgsmålet om penge har været nævnt af både fru Bente Juncker, hr. Lysholm Christensen, fru Helle Degn og hr. Rahbæk Møller. Til det vil jeg blot sige, at hvis man læser statistikken – det kan være, jeg har en anden udgave end medlemmerne, det synes jeg noget af debatten tyder på, men jeg vil lade en trykt udgave omdele, og dér er tabellerne på side 19 og 20 – så er der sket det, som man med et positivt ord kan kalde en produktivitetsstigning, og som andre vil kalde en besparelse, pr. færdiguddannet. Det er erkendt. Det skete især i begyndel-

sen af 1980'erne, og bl.a. skete det under indtryk af den rapport, som jeg havde bestilt hos firmaet Jens Bisballe Planlægning, og som bl.a. begrundede, hvorfor man kunne uddanne 20 pct. flere på Danmarks Tekniske Højskole uden ekstra ressourcer. Det var i øvrigt en vurdering, som direktoratet også havde.

Selvfølger er der en grænse for, hvor meget vi kan spare, men jeg tror nok, at vi skal være opmærksom på alle de steder, hvor der stadig væk kunne spares mere endnu, og hvor vi kunne frigøre midler til ekstra pladser. Jeg tænker på, at vi ikke udnytter hverken institutionerne eller skoleåret særlig godt. Hvis man sammenligner danske videregående uddannelser med udenlandske, så starter vi i Danmark senere end de andre og slutter før de andre.

De studerende klager over undervisningskvaliteten. Det gjorde de også under professorvældet, det har fru Elisabeth Arnold ret i, og med god grund; men det tragiske er, at selv om vi har fået studienævn med 50 pct. studentrepræsentation, så kan Odense Universitets rektor alligevel erklære netop studienævnene for fallit, de har ikke løst deres opgave, og derfor står vi stadig med et kvalitetsproblem. Derfor tror jeg, at det, vi skal have, er noget i retning af studieansvarlige ledere på institutterne, som har ansvaret for, at kvaliteten er, som den skal være – de skal så selvfølgelig kunne afsættes på en eller anden måde – men det er vigtigt, at der er »no'en å har ansvaret«, som Storm P. siger i »Sangforeningen Morgenrøden«.

Hr. Rahbæk Møller havde fået den opfattelse, at deltidsuddannelser skulle være mod fuld betaling; det vil jeg gerne dementere. Det lovforslag, som vist bliver offentliggjort i dag, rummer en betaling på i gennemsnit ca. 20 pct., og det er jo et niveau, som man kender i forvejen fra nogle af de deltidsuddannelser, som vi allerede har i dag på især handelshøjskoleområdet, så værre er det ikke.

Tanken er ikke lanceret som et forsøg på nu at give den suttekuld til alle afviste, at de bare kan gå i gang på deltid, det er der ikke tale om. Vi flytter med det forslag ingen penge fra dette system til deltidssystemet. Men hvis der skulle være en eller anden med en rigtig dårlig studentereksamen, som hele sit liv har brændt efter at læse psykologi, men som ikke har skygge af chance, fordi beskæftigelsesmulighederne er så elendige for psykologer, og fordi der derfor er

[Undervisnings- og forskningsministeren]

høj adgangsbegrænsning, hvis der nu skulle være sådan en, som ad deltidsvejen får bevist, at vedkommende er kvalificeret, er det så ikke godt, at vedkommende nu i modsætning til tidligere får chancen? Skulle vi ikke tilmed overveje, om det, hvis man på den måde tager første halvdel af studiet, kunne kvalificere til at komme ind på sidste halvdel af studiet? Det synes jeg, men det skal vi overveje, når vi har set, om det griber om sig.

Lad os nu give folk i Maribo og Nakskov, folk, der bor langt væk fra uddannelsesbyerne, og som er bundet af hus og job og udgifter i enhver henseende, denne chance for at læse på deltid. Det synes jeg faktisk klæder vores samfund og er helt i pagt med det syn på uddannelse, som jeg deler, nemlig at der bør være fri adgang til at dygtiggøre sig i hvert fald på områder, hvor der er brug for dygtiggørelsen.

Jeg vil også gerne berolige hr. Rahbæk Møller med, at jeg har intet had til humaniora. Det er svært at dokumentere, at jeg skulle have nogen følelser i den retning, det viser bl.a. min adfærd, når det gælder folkeskolens og gymnasiets fag. Jeg har bestemt ikke noget had til humaniora, men det kan ikke nytte noget at blive ved med at uddanne gymnasielærere inden for humaniora, så arbejdsløshedsprocenterne kommer alt for højt op. Det, jeg har had til, er de høje arbejdsløshedsprocenter, og det synes jeg vi i fællesskab skulle tage meget alvorligt og også få de pågældende institutter til at tage meget alvorligt.

Hr. Glistrup var vist den eneste, som sagde nej til friuniversiteterne. Jeg tror, jeg vil sende den tale til hr. Glistrup, som rektor for Odense Universitet holdt i september 1988. Jeg tror, at både han og alle andre vil sympatisere med det opgør, som rektor Carl Th. Pedersen dér foretager med, hvad vi kan kalde den konventionelle tænkning på styrelsesområdet.

I stedet for at starte en ny styrelseslovsdiskussion og nedsætte et nyt udvalg og komme med et nyt forslag foreslår jeg at gøre det muligt at følge rektor i Odense, når han udråber sit universitet til et friuniversitet.

Når jeg gør det på den måde, er det netop, fordi vi ikke skal omklamre dem for meget, nu skal de selv bevare initiativet og få mulighed for at vise vejen for andre til mere effektive styreform. Jeg tror, det er en utrolig frugtbar måde at gribe det an på; der er jo andre institutter,

der også gerne vil gå den vej. Hvis jeg nu alligevel kom til at omklamre, vil jeg trække det tilbage, men jeg kan ikke skjule, at jeg synes, at både det initiativ og andre bør kunne lade sig gøre.

Det er rigtigt, at styrelseslovsdebatten i alt for høj grad har været ført i skyggen af 1968. På en eller anden måde er jo alle ordførerne 1968'ere – bortset fra hr. Glistrup, som jeg vil friholde for den anklage – og det er nok typisk, at her står forældregenerationen, vi er mellem 40 og 50 år alle sammen, og drøfter vores ungdom. Jeg skulle hilse og sige fra de studerende, at de er dødtrætte af at høre om vores ungdom. De vil gerne have, at vi skrotter alle vore gamle kampe fra 1968-75, eller hvornår det nu foregik. Ja, der sidder en af dem her, hr. Frank Jensen, og han bekræfter dette. Det synes jeg vi skulle gøre og lade være med selv at vise vejen. Prøv at lade nogle andre vise vejen. Der er nogle, der gerne vil. Det er i den ånd, friuniversitetsforslaget skal ses.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Der var fra ministerens side mange nye tanker i svartalen, som ligger uden for redegørelsens rammer, bl.a. det om at effektivisere uddannelserne ved at bruge studieåret bedre, end vi gør i dag. Det synes jeg taler for, at den redegørelse, som ministeren i dag har til debat i Folketinget, burde udvides med, at vi gennemfører det samme i Danmark, som man har gjort i Norge, nemlig en grundig analyse, før man træffer vigtige politiske afgørelser her i huset.

Undervisningsministeriet har ikke i dag de redskaber, som er nødvendige for at vurdere kvalitet og effektivitet. For nylig kontaktede jeg Undervisningsministeriets Økonomisk-Statistisk Kontor for at få en statistik over, om den lidt senere specialisering på uddannelserne ved, at man har et basisår på to af vore universiteter, RUC og AUC, gav et lavere frafald. Det kan man ikke i dag i Undervisningsministeriet opgøre.

Jeg mener, at vi burde have bedre planlægningsredskaber, før vi politisk træffer de meget afgørende beslutninger. Jeg mener, at vi burde etablere noget lignende i Danmark som den undersøgelse, som Gudmund Hernes har lavet i Norge.

[Frank Jensen]

Ministeren var meget taknemlig over, at der åbenbart var et flertal, som gav tilslutning til bachelorreformen. Nu skal man jo huske på, at ministeren på intet tidspunkt har inddraget parlamentet i drøftelserne om bachelorreformens gennemførelse. Det er endnu et eksempel på, at ministeren gang på gang på det administrative niveau gennemfører reformer i de videregående uddannelser. Bachelorreformen er en bekendtgørelsesreform, som blev gennemført fra 1. september 1988. Jeg synes, det er lidt sent, at ministeren nu kommer og beder om politisk tilslutning til bachelorreformen, når den allerede er igangsat.

Det er et eksempel på det, ministeren også selv var inde på, at man gennemfører en reform; så må vi se, hvordan den virker, så må vi se, om kandidaterne, der kommer ud af det, kan bruges. Burde vi ikke gøre det omvendte, at vi måler, om der er behov i erhvervslivet for uddannede på bachelorniveau, før vi omlægger kandidatuddannelserne til bachelorniveau? Jeg mener, at ministeren burde gøre det hjemmearbejde, før han sætter administrative niveauer i gang med at gennemføre reformer.

Ministeren og også fru Eva Møller var inde på, at det var Socialdemokratiet, som gennemførte adgangsbegrænsningssystemet i 1976. Det er rigtigt, men ministeren ved også godt, at forudsætningen for gennemførelse af adgangsbegrænsning i 1976 var en opprioritering af de erhvervsfaglige uddannelser. Man skulle bruge de erhvervsfaglige uddannelser til at tage ansøgertrykket væk fra de videregående uddannelser. Men hvad er der sket siden? Man har udhulet de erhvervsfaglige uddannelser. Den smalle Venstre-regering var den første med fjernelse af løn i basisåret, og siden har denne regering ikke ønsket at gennemføre et kvalitetsløft i de erhvervsfaglige uddannelser. Det venter vi spændt på.

Helle Degn (S):

Jeg takker for ministerens bemærkninger og vil bare sige til ministerens glæde over tilslutningen til alle de omtalte områder, at jeg var glad for ministerens bemærkning om, at han havde hørt forbeholdene. Så behøver jeg ikke gentage dem.

Regeringens problem nr. 1 er jo, at der stadig væk er disse 12.800 afviste. Det er stadig det største problem, sådan som vi ser det, som regeringen må føle sig forpligtet til at få løst.

Med hensyn til adgangsreguleringssystemet var det Socialdemokratiets ansvar, siger ministeren. Ja, det var det, men siden dengang har vi de sidste seks år haft en regering, som ikke har gjort de betingelser, der var for adgangsreguleringen, nemmere. Derfor må jeg henvise til hr. Frank Jensens bemærkninger, dem deler jeg helt. Det er smart at sige, det er Socialdemokratiets ansvar, efter at man selv har haft ansvaret i mange år og udhulet forudsætningerne for den beslutning.

Så taler ministeren om effektivitet og kvalitet. Ministeren måler kun studieeffektivitet i studietrin og tilvækster eller i studenter/lærer-ratioen, som flere andre ordførere også har været inde på, altså efter en rent økonomisk målestok.

Det er ikke nok efter vores opfattelse. Her er jeg meget enig med fru Eva Møller, der også var inde på, at dette ikke altid er nok. Kvaliteten af uddannelserne er også nok så vigtig at få med. Det er ministeren inde på i sin redegørelse sp. 3765. Der lægges et tungt ansvar over på de studerende, som nu ikke er dygtige nok, ikke har de nødvendige faglige forudsætninger osv., og så spørger ministeren: Er det ikke sådan, det hænger sammen? Jeg vil sige: Nej, det er det ikke.

Vi vil diskutere det her lidt nærmere, og jeg vil gerne på Socialdemokratiets vegne bebude, at vi vil fremsætte et beslutningsforslag en af de allernærmeste dage om dels en ventelisteafvikling, dels en effektivisering af de videregående uddannelser. Derfor vil jeg ikke yderligere gå ind i en debat med ministeren på det her område.

Jeg synes faktisk, fru Eva Møller skal have ros for store dele af sit indlæg.

Først var fru Eva Møller inde på spørgsmålet om de humanistiske uddannelser og optagelsesbetingelserne. Jeg er meget enig i, at man ikke altid kan gå ud fra beskæftigelseskriteriet, når vi diskuterer disse uddannelser. Vi er nok enige i, at målestokken hos Venstre og hos undervisningsministeren er for snæver.

Problemet er, at flere unge skal ind. Men det, som så er svaret fra fru Eva Møller, er: For det samme budget. Det er det, der skiller vandene her i Folketinget i disse år, også det, der skiller vandene mellem regeringen og oppositionen.

Så nævner fru Eva Møller afstigningsmulighederne og modulopbygningen og fleksibilitete-

[Helle Degn]

ten. Jeg vil gerne spørge, om det for fru Eva Møller samtidig betyder øget legalisering af sorteringsmekanismer. Det kan faktisk godt tolkes sådan, men jeg vil gerne høre fru Eva Møllers bemærkninger til det.

Adgangsbegrænsningssystemet og hele karaktæret har jeg kommenteret.

Med hensyn til SF's ordfører føler jeg, at Socialdemokratiet meget langt er enig både i de udgangspunkter og de holdninger, der ligger i SF's indlæg her i dag.

De Radikales ordfører er inde på effektivitetsfremmende modeller, og fru Elisabeth Arnold taler om at styrke grunduddannelserne. Der er vi meget langt enige. Noget af det, der efter vores opfattelse er skyld i det store frafald, er, at man ikke satser nok på en god grunduddannelse.

Venstres ordfører siger, at opgaven skal løses for de samme penge. Også til fru Hanne Seve-rinsen vil jeg sige, at her er det, vandene skiller. Vi definerer verden forskelligt. Vi mener, at der skal bruges flere penge til uddannelse nu og i de kommende år.

Fru Bente Juncker er inde på, at der skal gøres en behjertet indsats. Vi er nok enige med CD i, at der skal bruges flere ressourcer. Det er glædeligt at konstatere. Jeg tror også, vi meget langt er enige i den kritik, der rettes mod undervisningsministeren, med hensyn til flere kortere uddannelser, uden at vi rigtig kender konsekvenserne af det.

Jeg vil slutte med at takke ministeren for redegørelsesdebatten. Jeg tror, det er nyttigt at gøre folketingsstatus. Ministeren skal være klar over, at han vil møde et uddannelsespolitisk modspil fra os. Så længe ministeren mener, der er alt for mange, der søger uddannelse, at der er alt for mange, der er udygtige, og at uddannelsessektoren skal skæres ned, alene i år med 1,5 mia. kr., så vil Socialdemokratiet yde modstand, og så vil samarbejdsgrundlaget nok være svækket i en eller anden grad.

Eva Møller (KF):

Jeg skal ganske kort sige til fru Helle Degn, at jeg ofte bliver bekymret, når jeg bliver rost af Socialdemokratiet. Men ligesom fru Helle Degn sagde til undervisningsministeren, bemærkede jeg også reservationerne efterfølgende, og så er der jo ikke grund til den store bekymring.

Der var et enkelt direkte spørgsmål, nemlig om Det Konservative Folkepartis glæde over modulopbygningen og afstigningsmulighederne også er begrundet i, at vi herved – jeg tror, det var således, fru Helle Degn udtrykte sig – kan udbygge sorteringsmekanismerne.

Jeg vil gerne sige, at det sidste er ikke fortrinsvis baggrunden for vores glæde over modulopbygningen og afstigningsmulighederne. Glæden herover skyldes de mere fleksible uddannelsesmuligheder, vi mener der er behov for. Det skyldes også et ønske om, at vi derved får udnyttet ressourcerne, både for de unge og for samfundet, bedst muligt.

Men jeg vil gerne sige, at for os er det væsentligt – og i den forbindelse har vi ikke noget imod sorteringsmekanismer – at enhver, der går ind i en uddannelse, snarest muligt får viden om, hvorvidt han eller hun kan gennemføre uddannelsen eller ej. Vi mener dybest set, at det er ret meningsløst både for den enkelte og for samfundet at være i gang med en uddannelse og først efter syv år få vished for, at man ikke kan gennemføre den pågældende uddannelse. Hvis vi med en modulopbygning kan få denne viden hos de unge tidligere, hilser vi også det velkommen.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg vil gerne stille yderligere spørgsmål til fru Eva Møller: Er det sådan, at Det Konservative Folkeparti deler ministerens opfattelse, som også kommer til udtryk i redegørelsen, at med bacheloruddannelsen og afstigningsmulighederne vil der være mange unge, der aldrig får andet? Skal det forstås sådan, at det, at de aldrig får mulighed for at gennemføre en fuld videregående uddannelse, er fuldt accepteret i den konservative folketingsgruppe?

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg vil gerne sige, at der i dag, hvad ingen – vel heller ikke fru Helle Degn – kan være uvidende om, er mange unge, der starter på en videregående uddannelse uden nogen sinde overhovedet at få en eksamen. Vi anser bacheloruddannelsen for en mulighed for de unge for at få en eksamen, i stedet for at de slutter et studium uden eksamen.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Vi er enige med fru Eva Møller i, at vi skal gøre uddannelsessystemet fleksibelt. Vi skal give afstigningsmuligheder for dem, der ikke har mulighed for at få en kandidatuddannelse.

Men det, der bliver spurgt om, fru Eva Møller, er: Mener Det Konservative Folkeparti, at vi allerede ved starten skal sige, at de, vi lukker ind på en bacheloruddannelse, er afskåret fra, hvis de består en bacheloruddannelse med tilfredsstillende resultat, at komme ind på en kandidatuddannelse? Ministeren siger nu, at han ikke vil afskære sig fra muligheden for at lave adgangsbegrænsning til den egentlige kandidatoverbygning.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg foreslog, at vi alle lod være med at foretage besværgelser i dag, og at vi overvejede sagen grundigt punkt for punkt.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg er helt enig med undervisningsministeren i det sidste. Jeg skal henvise såvel hr. Frank Jensen som fru Helle Degn til, når Folketingets forhandlinger bliver trykt, at se, at det netop var det, jeg på dette felt om bacheloruddannelserne sagde i mit første indlæg.

Rahbæk Møller (SF):

Ministeren anfægtede, at der var sket en stigning i antallet af afviste. Det er der faktisk. Hvis man ser på tallene bag i redegørelsen og ser bort fra, at HH'ere ikke er medregnet, så ser man, at fra 1986 til 1987 steg tallet af afviste med 613 og fra 1987 til 1988 med 713. Det er rigtigt, at der samtidig det sidste år var en stigning i antallet af folk, der fik løfte om optagelse et år senere, og at der blev skaffet 500 pladser, så der var et fald fra 1987 til 1988. Men 1988-tallet ligger stadig væk højere end 1986.

Medmindre ministeren kan blive ved med at finde ekstraordinære pladser i stigende omfang, er der en stigningstendens i disse tal. Det er et faktum, og det hænger selvfølgelig sammen med, at der sker stadige mekaniske nedskæringer af budgetterne. Det kan kun ytre sig i

flere afviste, i kortere studier eller i ringere studieforhold.

Ministeren prøver på at snakke udenom ved at sige, at det da er muligt, at man kan effektivisere studierne, og det er da også muligt, at man kan det. Må jeg foreslå en arbejdsdeling: Folketinget sørger for at stoppe disse nedskæringer, mens ministeren til gengæld sørger for at bruge de bevillinger, han får, mere effektivt.

Ministeren sagde, at han ikke følte noget had til humaniora. Det er jeg da glad for at høre. Det er ikke rart, at der er nogen, der hader noget. Men det, jeg hæftede mig ved, var, at ministeren i tide og utide taler om alle de mange arbejdsløse humanister, og så bruger han konsekvent forkerte tal, for han siger, at 17 pct. er arbejdsløse. Men det er 17 pct. ledighedsberørte, og det er noget ganske og aldeles andet. F.eks. ved jeg, at der på engelsk er 5 pct. arbejdsløse. Det er altså et væsentligt andet tal. Alene det, at ministeren laver talfusk, giver mig associationer om, at så må der være et eller andet specielt følelsesmæssigt forhold bag det, men det er bare almindeligt talfusk, forstår jeg.

Så vil jeg godt bede ministeren uddybe tanker om deltidsstuderende lidt mere. Jeg forstod, at de ikke skulle betale fuldt ud, hvad det koster, men kun 20 pct. O.k., det er da noget, men hvorfor overhovedet indføre betalingsuniversiteter her i landet? Det er dog et fremmedelement, og det kan kun skade.

Dernæst sagde ministeren, at det ikke var sådan, at alle og enhver kunne blive optaget, kunde, der brændte for det. Der var en meget levende beskrivelse af den, der der så gerne ville læse psykologi og brændte for det. Jeg synes også, at det skulle vedkommende da have lov til. Men hvad er kriteriet for, hvem der brænder? Efter hvilke kriterier vil ministeren optage folk på disse deltidsstudier?

Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke har noget imod tanken om deltidsstudier. Når ministeren forklarer, at det kan være fint for folk fra, jeg tror, det var Naskov og Maribo, ministeren nævnte, at have mulighed for at gå til undervisning langt væk og på åbent universitet og delstudier, så er jeg helt enig i disse tanker; det er ikke dér, min bekymring ligger. Min bekymring gælder betalingen, og min forundring gælder, hvad der bliver optagelseskriterierne efter ministerens indlæg.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 148:

Forslag til lov om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(FremSAT 14/12 88).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Frank Jensen (S):

Det er jo ikke nogen hemmelighed, at den nuværende undervisnings- og forskningsminister både nu som minister og tidligere som ordfører for partiet Venstre har ønsket demokratistrukturen og autonomien på de højere uddannelsesinstitutioner knægtet til fordel for centralisering af magten og indflydelsen hos en stærk leder.

Igennem tiderne er der brugt mange forskellige midler og indgangsveje til at søge styrelsesloven ændret. Senest skete det ved ministerens lovforslag nr. L 146 af 29. januar 1986 om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner med bl.a. den indgangsvinkel, at man ønskede at indpasse aftagerrepræsentanter i universiteters og højere læreanstalters styrende organer på bekostning af det teknisk-administrative personales repræsentation. Det lovforslag blev afvist ved førstebehandlingen af et flertal bestående af Socialdemokratiet, SF og Det Radikale Venstre, altså de tre partier, der traditionelt har været værnet om demokratiet i den videregående uddannelsessektor.

I det lovforslag, vi har til behandling i dag, er indgangsvinklen, at der ved OECD-høringen og evalueringen af den danske forskningspolitik blev rettet kritik af de styrende organer og deres placering i de videregående uddannelser og også på forskningsinstitutionerne. Siden OECD-rapporten blev lavet, har vi set mange besynderlige fortolkninger af OECD's synspunkter fra undervisningsministerens side, men lad nu det ligge.

Ministeren har med formuleringerne i lovforslaget valgt en noget blødere indgangsvinkel

til dagens styrelseslovsdebat end tidligere, men sigtet med lovforslaget ligger helt fast fra ministerens side, når man ser ministerens redegørelse om de videregående uddannelser, vi lige har drøftet.

Ministerens ideologisk betingede kritik af styrelsesloven er den samme som tidligere. Ministeren tror fortsat, at institutionernes arbejdsgang og effektivitet ene og alene kan og skal styrkes gennem styrkelse af en leder.

Skal man virkelig gøre noget for universiteternes og de højere læreanstalters effektivitet, skal man overlade mere af det rutineprægede administrative arbejde til den professionelle administrative del på en institution, sådan at det bliver både lettere og mindre tidkrævende og mere interessant at sidde i de styrende organer. Men det kræver, at vi styrker institutionernes basisbevillinger, og at vi afskaffer det cigarkassesystem, som ministeren har opbygget omkring forskningsressourcerne til institutionerne, hvilket i øvrigt var et kritikpunkt i OECD-rapporten, hr. minister.

Vi skal effektivisere ansættelsessystemet på institutionerne. Læreanstalterne er i dag præget af et bedømmelsesraseri uden lige. Det er ikke noget, der vedrører styrelsesloven, men ene og alene stillingsstrukturen og ansættelses-cirkulærerne. Det er ikke det problem, ministeren har ønsket at tage fat på at løse, men ene og alene at få fremprovokeret endnu en af de mange og lange styrelseslovsdebatter.

Mere konkret om det lovforslag, vi i dag skal behandle, lovforslag nr. L 148, kan jeg meddele, at Socialdemokratiet mener og støtter, at vi skal have muligheder inden for alle systemer for at lave forsøg og eksperimenter og udvikle også inden for styrelseslovens område på de videregående uddannelsesinstitutioner.

Men ministeren skal ikke tage dette tilsagn som udtryk for, at Socialdemokratiet er indstillet på en mere omfattende ændring af styrelsesloven som foreslået af ministeren i folketings-samlingen 1989-90. Vi ønsker at fastholde medarbejder- og studenterdemokratiet på vores institutioner.

Når vi i dag kan give tilsagn om støtte til forsøgsarbejde, bygger det på, at forslag og initiativ skal komme fra institutionerne. Vi mener rent faktisk, at når det skal komme fra institutionerne, skal det komme fra institutionernes øverste organ, nemlig konsistorium. Vi mener,